

Міністерство освіти і науки України
Полтавський державний педагогічний університет
імені В.Г.Короленка
Психолого-педагогічний факультет
Кафедра культурології

Олександр Лук'яненко

ПОШУКИ БОГА:

**ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА
МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОГО РУХУ
«ДЗВЕНЯЧІ КЕДРИ...»:**

Полтава
2009

ББК 86.2
УДК 2-426:233-42
Л 84

Рецензенти:

Кравченко Л.М., доктор педагогічних наук, завідувач кафедри культурології Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Артюх В.О., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Сумського державного університету.

Рекомендовано до друку вченою радою Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка Протокол №9 від 26 лютого 2009 року

Лук'яненко О.В. Пошуки Бога: теорія та практика морально-етичного руху «Дзвенячі кедри...». – Полтава: «Друкарська майстерня», 2009. – 60 с.

У брошурі подано роздуми автора стосовно спроби класифікації та структурування основних теологічних ознак, вироблених представниками нового морально-етичного руху «Дзвенячі кедри...». На основі порівняльного аналізу стародавніх слов'янських, єгипетських, шумерських міфо-поетичних епосів, середньовічних та модерних теологічних праць уперше робиться спроба охарактеризувати місце та роль Творця у світогляді прибічників руху. Окрема увага приділена короткому аналізу практичного втілення ідей «анастасіївців».

© Лук'яненко О.В.

Наукове видання

**Лук'яненко
Олександр Вікторович**

ПОШУКИ БОГА: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОГО РУХУ «Дзвенячі кедри...»

Здано до набору: 23.02.2009
Підписано до друку: 26.02.2009
Формат: 60x84/16. Папір офсетний
Ум.-друк. арк. 2,12
Вид. № 456. Наклад 100 прим.

Видавець: ПП Шевченко Р.В.
Свідоцтво про реєстрацію:
ДК № 1139 від 04.12.2002 р.

Віддруковано: «Друкарська майстерня»,
м.Полтава,
вул. Остроградського, 2
тел. 50-27-08

- 2008». Том 14. Педагогически науки. Философия. – София: «Бел ГРАД-БГ» ООД, 2008. – С.97-99.
7. Лук'яненко О.В. Морально-етичний рух «Дзвенячі кедри» у системі неорелігійних течій початку ХХІ століття / Олександр Вікторович Лук'яненко // Держава і церква в Україні за радянської доби: Збірник наукових статей за матеріалами ІІ Всеукраїнської наукової конференції (18-19 жовтня 2007 року). – Полтава: АСМІ, 2008. - С.301-309.
 8. Лук'яненко О.В. Морально-етичний рух «Дзвенячі кедри...»: практика втілення ідей / Олександр Вікторович Лук'яненко // Materialy IV mezinarodni vedecko-prakticka conference “Vedecke myslene inflacniho stoleti – 2008” – Dil 5. Economicke vedy. Filosofie. – Praha: Publishing house “Education and science” s.r.o. – С.76-78.
 9. Лук'яненко О.В. Природа і духовність: перспектива раю в світогляді християнської та ведичної цивілізацій. / Олександр Вікторович Лук'яненко // Збірник матеріалів ІХ студентської наукової конференції історичного факультету. Квітень 2006 року. Полтава: АСМІ. – 2006. – С.89–95.
 10. Лук'яненко О.В. Риси абсолюту у світогляді Анастасії / Олександр Вікторович Лук'яненко // Materialy IV Miedzynarodowej naukow-i-practycznej konferencji “Naukowym progress nf rubiezy tysiaceleci – 2008”. Тум 11. Prawo. Filizofia. – Przemysl: Nauka i studia. – str. 56-58.
 11. Лук'яненко О.В. Уявлення про Творця у поглядах «анастасіївців» / Олександр Вікторович Лук'яненко // Materialy IV mezinarodni vedecko-prakticka conference “Efektivni nastroje modernich ved – 2008” – Dil 10. Pedagogika. Historie. Politickevedy. Filosofie. – Praha: Publishing house “Education and science” s.r.o. – С.82-84.
 12. Лук'яненко О.В. Екологія крізь призму віри: рух «Дзвенячі кедри...» / Олександр Вікторович Лук'яненко // Навколишнє середовище і здоров'я людини/ Матеріали ІІ всеукраїнського науково-практичного семінару. – Полтава: Друкарська майстерня, 2009. – С. 239-241.

ЗМІСТ

Сторінка

Вступ.....	4
Розділ І.	
Коротка характеристика становлення та розвитку руху.....	13
Розділ ІІ.	
Місце та роль бога в структурі світогляду прихильників руху «Дзвенячі кедри...».....	26
2.1. Співвідношення поняття «ВОНИ» з поняттям «Бог».....	28
2.2. Використання категорій «Бог» та «боги».....	32
Розділ ІІІ.	
Підвалини теїзму у підході до тлумачення божественної сутності.....	43
Висновки	50
Список джерел та літератури.....	53
Авторські публікації	57

ВСТУП

Початок ХХІ століття привніс безліч змін у життя людини. Homo sapiens віднині має жити не лише у значно зміненому навколишньому світі, призвичаюватися орієнтуватися у майже повністю штучному середовищі. Перетворення торкнулися не лише сфери матеріальної. Змін зазнають здавалося вже непохитні засади класичної педагогіки, біології чи методології історії. Все більших обертів набуває процес встановлення міжпредметних зв'язків. Дослідження на стикові наук закономірно дають плідні результати. Виходять нові, часом парадоксальні, але науково обґрунтовані спільні праці істориків, математиків та фізиків як то «Вступ до нової хронології» А.Т. Фоменка та Г.В. Носовського, чи «Наші предки» В.А. Шемшука.

Певні зміни відбулися й у підходах до тлумачення процесу історичного розвитку. Добре відомі ще зі шкільної лави формаційний та цивілізаційний підходи доповнюються підходом соціокультурним. Розробкою та впровадженням власних теоретичних пошуків на пострадянському просторі займаються дослідники М. Лапін, О. Ахієзер, О. Стьопін та ін. [41, С.92]. Вони розглядають суспільство з точки глобальної еволюції, яка становить собою одвічну єдність культури і соціальності. Культура, таким чином, програмує функціонування людського суспільства через формування суспільних універсалій: звичаїв, традицій, цінностей та ідеалів. Усі вони знаходяться у специфічній «камері схову» соціально-історичного досвіду та спадкової інформації – у ДНК людини. А тому розвиток цивілізації співвідноситься із чистотою генетичного коду світових культур. Первинність культури, а не економіки, визначає, що революціям – політичним та

АВТОРСЬКІ ПУБЛІКАЦІЇ:

1. Лук'яненко О.В. «Дзвенячі кедри...»: коротка характеристика становлення та розвитку морально-етичного руху / Олександр Вікторович Лук'яненко // Збірник матеріалів Х студентської наукової конференції історичного факультету. Квітень 2007 року. – Полтава: АСМІ, 2007. – С.77–84.
2. Лук'яненко О.В. Богошукання на зламі тисячоліть: морально-етичний рух «Дзвенячі кедри...» / Олександр Вікторович Лук'яненко // Materiały IV Międzynarodowej naukowo-pracowniczej konferencji “Nowoczesnych naukowych osiągnięć – 2008”. Тум 10. Pedagogiczne nauki. Psychologia i sociologia. Filizofia. – Pezemyśl: Nauka i studia. – С.88-90.
3. Лук'яненко О.В. Джерела вивчення морально-етичного руху «Дзвенячі кедри...» / Олександр Вікторович Лук'яненко // Materiały IV mezinárodní vědecko-praktická conference “Věda a technologie: krok do budoucnosti – 2008”. Díl 10. Psychologie a sociologie. Filosofie. – Praha: Publishing house “Education and science” s.r.o. – С.60-62.
4. Лук'яненко О.В. Елементи теїзму у вченні Анастасії-В.Мегре / Олександр Вікторович Лук'яненко // Materiały IV Międzynarodowej naukowo-pracowniczej konferencji “Aktualne problemy nowoczesnych nauk – 2008”. Тум 16. Historia. Filizofia. Politologia. – Przemysl: Nauka i studia. – str. 75-79.
5. Лук'яненко О.В. Ідея бога в структурі світогляду прихильників руху «Дзвенячі кедри...» // Олександр Вікторович Лук'яненко / матеріали за ІV міжнародна научна практична конференція, «Научні дні», 2008. Том 7. Закон. Політика. Софія. «Бял ГРАД-БГ» ОДД. – С. 49-51.
6. Лук'яненко О.В. Категорії «бог» та «боги» у системі поглядів В.Мегре-Анастасії / Олександр Вікторович Лук'яненко // Матеріали за 4-а міжнародна научна практична конференція «Научно пространство Европа –

41. Черниш Н., Ровенчак О. Соціокультурний підхід у соціо-гуманітарних науках / Н.Черниш, О.Ровенчак // Соціологія: теорія, методика, маркетинг. – №4. – 2005. – С. 92-103.
42. The Book Of The Dead. The hieroglyphic transcript into English of the ancient Egyptian papyrus of Ani with the comprehensive introduction and commentary by E. A. Wallis Budge / E. A. Wallis Budge. – Gramercy Books, New-York, 1999. – 704 p.

економічним – повинна передувати революція духовна, яка являє собою мутацію генів, зміну старих структур на нові.

Наше суспільство стоїть якраз там, де, згідно з новим соціокультурним підходом, починаються ці зміни. Зрушення у суспільній поведінці вказують на те, що процес «мутації», духовна еволюція, знаходиться у своїй найвищій точці. Особливо ж це помітно у процесі аналізу неймовірно зростаючого інтересу громадян як до так званих «офіційних» церковних організацій, так і до нових релігійних культів та морально-етичних вчень.

На пострадянському просторі домінуючим віросповіданням за логікою історичного процесу є християнство, здебільшого, східне ортодоксальне. Та Україна перебуває у центрі «історичного казана», у якому безперервно вариться «культурний коктейль», насичений великою кількістю інгредієнтів. Саме це і визначає з одного боку її відкритість до нового, незвіданого, що може привнести певний особливий «присмак» її життю. А з іншого вимагає Україну триматися одвічної Традиції, обряду, у який прибічники різних віросповідань вкладають свій власний зміст, відраховуючи витoki української Традиції саме від початків існування своєї духовної конфесії на теренах держави.

Це більшою мірою стосується юдео-візантійського християнства. За логікою, після руйнації «генетичного брата» християнства – марксистсько-ленінського вчення – саме воно, як найбільш близьке та домінуюче віровчення мало б заступити його у скеровуванні пастви. Та, на жаль, подібну перспективу воно втратило (або ще не змогло осягнути і досягнути). Дається взнаки болісний процес роз'єднання не лише братніх республік, бажання мати **власні національні** церкви, а й острах загубити

власні інтернаціональні джерела прибутку та «спадкові ознаки як соборних та апостольських».

Дещо занадто по-занепадницьки виглядав нещодавній ажіотаж навколо спроб достойно відзначити умовну 1020-ту річницю хрещення Київської Русі Володимиром Святославовичем. Реальним викликом звучали заяви Вселенського патріарха Варфоломія I про приналежність України до сфери впливу Константинопольського апостольського престолу [8; 17; 36]. На протигагу цьому релігійно-політичним вибухом було розміщення на центральних вулицях столиці до абсурдності великої кількості реклами із зображенням колишнього Російського патріарха Алексія II. Поступове переконування населення у тому, що в його особі «Україна вітає СВОГО патріарха!» лише допомогло утвердитись у думці про державницькі плани підлеглої йому церкви

...Перераховані факти одного тільки липня 2008 року говорять про злободенність проблеми духовної революції всередині самої Церковної інституції, яка мала шанси претендувати на звання спасителя суспільної системи. Не дивно, що за таких умов пострадянське суспільство охоче пішло на діалог з прийшлими з-за кордону неохристиянськими церквами. А поруч із ними – пішли «шукати» Бога та соціальної справедливості до всіх можливих необуддистських, неоіндуїстських та інших нетрадиційних не лише для України, а й для місць власних ідеологічних витоків неутворень.

Подібний релігійний ренесанс на Українському просторі є прямим наслідком семидесятилітнього атеїстичного періоду існування народу, який споконвіку характеризувався релігійністю свого світобачення.

Говорячи про проблему модернізації релігії, погодимося з думкою, що з настанням новітньої доби в історії

28. Офіційний сайт Ліберально-демократичної партії України. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ldpu.org.ua>

29. Офіційний сайт об'єднання громадян «Інформаційно-аналітичний центр «Дзвенячі кедри України». [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zku.org.ua>

30. Офіційний сайт політичної партії «Рідна партія» України. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ridnapartiya.org.ua>

31. Паньков А., Барладяну-Бирладник В. Релігія і Боги Давньої Русі-України: Монографія / А.Паньков, В.Барладяну-Бирладник. – Одеса: Юридична література, 2004. – 208 с.

32. Пробудитесь! – 22 марта 2005. – 31 с.

33. Рак И. Легенды и мифы Древнего Египта / Ирина Рак. – СПб: Журнал «Нева», ИТД «Летний Сад», 1999. – 192 с.

34. Сайт «Однодумці». Портал «Втілення мрії». [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://links.1-sovetnik.com/Megre-links.html>

35. Свято-Русские Веды. Книга Коляды. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 544 с.

36. Солодько П. ТЕОполітика / П.Солодько // Український тиждень. – 1-7 серпня 2008 р. – №31. – С. 42-44.

37. Соломка О. Новые киевские помещики: 15 семей оставили жизнь в столице... / О.Соломка // «По-киевски». – 13 октября 2006. [Електронний ресурс] / Режим доступу до журналу: <http://www.pk.kiev.ua/house/2006/10/13/100037.html>

38. Философия. Религия. Культура. Критический анализ современной буржуазной философии. – М.: Изд-во «Наука», 1982. – 398 с.

39. Форум Інформаційно-аналітичного центру «Дзвенячі кедри України». [Електронний ресурс] / Режим доступу: // <http://forum.zku.org.ua/viewtopic.php?t=158>

40. Хук С.Г. Мифология Ближнего Востока / С.Г. Хук – М.: Наука, 1991. – 184 с.

14. Кузанский Н. Об учёном незнании. / Пер. с латыни С.А. Лопашова. / Николай Кузанский. – СПб: Азбука, 2001. – 320 с.
15. Лиоппа С. Зачем нам телефоны, когда есть телепатия? / С.Лиоппа // Факты. – 4.12.2003. [Електронний ресурс] / Режим доступу до журналу: <http://forum.zku.org.ua/viewtopic.php?t=396>
16. Людство і Віра. Навчально-методичний посібник: У 3 т. [Автор-укл. Г. Щокін]. – К.: МАУП, 2002. – ТІ. – 576 с.
17. Маринович М. Розійтись, щоб об'єднатись / М.Маринович // Український тиждень. – 1-7 серпня 2008 р. – №31. – С.2.
18. Матье М.Э. Древнеегипетские мифы / М.Э. Матье– М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1956. – 180 с.
19. Мегре В.Н. Анастасия. Звенящие кедры России. Кн.1-2. / Владимир Николаевич Мегре. – Ростов-на-Дону: Издательство «Профф-Пресс», 1998. – 448 с.
20. Мегре В. Н. Кто же мы? Кн.5 / Владимир Николаевич Мегре – СПб.: «Диля Пабблишинг», 2001. – 240 с.
21. Мегре В.Н. Новая цивилизация. Кн.8.Ч.1. – СПб.: Издательство «ДИЛЯ», 2005. – 224 с.
22. Мегре В.Н. Пространство Любви. Кн.3 / Владимир Николаевич Мегре– М: Издательство «Московская типография №11», 1998. – 222 с.
23. Мегре В.Н. Родовая книга. Кн.6. / Владимир Николаевич Мегре. – СПб.: Издательство «ДИЛЯ», 2005. – 256 с.
24. Мегре В.Н. Сотворение. Кн.4 / Владимир Николаевич Мегре. – Ростов-на-Дону: Издательство «Профф-Пресс», 1999. – 400 с.
25. Офіційний сайт Академії Родових Помість України. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://akademiya.org.ua>
26. Офіційний сайт Володимирського фонду культури «Анастасія» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://Anastasia.ru>
27. Офіційний сайт громадської організації «Родинне джерело». [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://dgerelo.org.ua>

людства *«релігійно-філософська думка залучає до свого духовного арсеналу неабиякий різноманітний, різнорідний культурний спектр явищ»* [38, С.8]. Часом до духовних практик широко залучаються ті шари духовної культури, які протягом століть не використовувалися домінуючою східною гілкою християнства. Воскресают репресовані у релігійно-політичних баталіях образи язичництва, відроджуються мотиви пантеїзму, переплітаються у нові форми духовних практик.

Близько півторадесятиліття тому в суспільстві з'явилася нова для кінця ХХ століття ідея: кожному, хто бажає, слід взяти під свою відповідальність земельний наділ площею не менше одного гектара, для створення свого родового помістя, так званого «простору Любові». Ця ідея виникла під впливом книг російського письменника Володимира Мегре і за декілька років здобула велику кількість послідовників у Російській Федерації. У його творах з серії «Дзвенячі кедри Росії» описані духовні шукання автора та сибірської відлюдниці Анастасії.

Основною метою такого спілкування є донесення людям істини про богоподібність людини та про можливість повернення раю назад на Землю. Розповсюдження цих ідей навіть зумовило створення величезного за своїми масштабами суспільного руху «Дзвенячі кедри Росії» та подальшу його еволюцію – утворення «Рідної партії» [27]. Уже до січня 2006 року в Росії нараховувалося більше трьохсот організацій та ініціативних груп, які основною метою своєї діяльності визначали створення родових помість та родових поселень. Поступово рух розповсюдився на більше ніж 20 країн ближнього і дальнього зарубіжжя.

Не менше прибічників, ніж в Росії, мають ідеї Анастасії і на тернах України. За нашими спостереженнями та

опитуванням розповсюджувачів книг у місті Комсомольську Полтавської області (магазин «Байт»), у Кременчуці Полтавської області (книжкові розкладки ринку «Придніпровський»), у Полтаві (книжковий супермаркет «Будинок Книги») та у місті Києві (відділ літератури універсаму «Ювілейний», книжковий ринок «Петрівка») за десять років творчості В.М. Мегре його книги користуються чи не найбільшою популярністю. Розповсюджувачами відзначається стабільність у продажах книг автора, що засвідчує про постійне поширення ідей, викладених у них та обов'язкову зміну світобачення читачів.

Так на грудень 2007 року в Україні ідеї Анастасії втілились у створення руху «Родинне джерело» [27], у закладання більше ніж 20 родових поселень у різних областях нашої держави; у створення глобальних, загальноукраїнських інформаційних центрів, як то «Інформаційний центр Творців Родових Помість» [9], «Інформаційно-аналітичний центр «Дзвенячі кедри України»[29].

Нещодавно громадяни України, сповнені нового розуміння світу, Бога та людини організувалися у партію «Рідна партія»[30]. Ідеї Анастасії зафіксувала у своїх положеннях і ліберально-демократична партія України: *«Самодостатні, цілісні, здорові та сильні духом діти України, які виростили у родових помістях, складуть міцну націю, що здатна справедливо, сміливо та відповідально відстоювати інтереси своєї країни, України»* [28].

Як стверджують самі учасники подібних об'єднань громадян, цей рух не є **рухом релігійним**. Натомість характеризують його як еволюцію світогляду, *«народження нового світорозуміння, що змінює пріоритети та цінності, це духовна еволюція* (порівняйте з соціокультурними поглядами на розвиток суспільства як на духовну

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бадж. Э.А. Легенды о египетских богах. [Пер. с англ.] / Э.А. Бадж – М.: Рефл-бук, К.: Ваклер, 1997. – 304 с.
2. Базант А. Братство религий / Анна Базант. – Рига: Виеда, 1992. – 100 с.
3. Бути добру! Всеукраїнська щотижнева газета [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://gazeta.zku.org.ua>
4. Велесова книга. – К.: Велес, 2004. – 256 с.
5. Гайдар О., Кузнецов Ю. Пространство любви – рай в камышовом шалаше... / О.Гайдар, Ю.Кузнецов // Сегодня. – 29.09.2003. – № 1564. – С.5.
6. Гусев В.І. Вступ до метафізики / В.І. Гусев. – К.: Либідь, 2004. – 488 с.
7. 3 Богами у Триглаві. Карби віровчення рідної православної віри / упор. В. Куровський. – К.: Конфесійне видання родового вогнища Рідної Православної Віри. – 7512 (2004). – 280 с. [Електронний ресурс] / Режим доступу до книги: <http://pravo.iapt.org.ua/lev/bookzbut1.html>
8. Зустріч Його Всесвятості Вселенського Патріарха Варфоломія I // Ефір 5 каналу. – 25 липня 2007 року.
9. Інтернет-сторінка громадської організації «Інформаційний центр творців родових помість» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://icvserp.org.ua>
10. Інтернет-сторінка Місіонерського відділу Російської Православної Церкви Московського Патріархату. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://iriney.vinchi.ru/sects>
11. Калінін Ю.А., Лубський В.І., Гудима А.М. Історія і теорія релігії та атеїзму. У 2-х ч. Ч1 / Ю.А. Калінін, В.І. Лубський, А.М. Гудима. – К.: НМКВО при Мінвузів УРСР, 1991. – 272 с.
12. Калінін Ю.А., Лубський В.І., Гудима А.М. Історія і теорія релігії та атеїзму. У 2-х ч. Ч2. / Ю.А. Калінін, В.І. Лубський, А.М. Гудима. – К.: НМКВО при Мінвузів УРСР, 1991. – 224 с.
13. Кимелев Ю.А. Современная западная философия религии / Ю.А. Кимелев. – М.: Мысль 1989. – 285 с.

- 9) на даному етапі розвитку руху не модно давати однозначних відповідей на запитання про вплив ідей Анастасії: їхній консервативний позитив (що проявляється у збереженні традиційної культури в умовах глобалізації) майже не має межі з відкритим космополітизмом остаточних цілей; нині також не можна робити висновків щодо впливу на психіку людини: пробудженню творчості анастасіївців (активізація правої діяльності півкулі) поки що може нівелюватися з огляду лише на частково усамітнений від «урбаністичної цивілізації» спосіб життя;
- 10) перспектива дослідження має становити дослідження ролі людини у системі цінностей прибічників руху; місця та ролі природи, що має остаточно поставити крапки над «І» у питанні співвідношення категорій морально-етичного руху «Дзвенячі кедри...» з відповідними категоріями пантеїзму, панентеїзму чи деїзму.

еволюцію – Лук'яненко О. В.), *це творення, преображення...»*[27]

З огляду на масштабність поширення світоглядних позицій сибірської відлюдниці, через безумовно незрозумілу швидкість темпів їх сприйняття, ми вдалися до спроби їх аналізу.

Наскільки нам відомо, ця проблематика ніким не зачіпалася, а тому тема є не розробленою, хоча ідейний рух фактично існує вже не перший рік. Єдині спроби співвідношення руху «анастасіївців» (за іменем головної героїні книг Володимира Мегре Анастасії) з релігієзнавчими категоріями були зроблені місіонерським відділом Російської православної церкви Московського патріархату, які віднесли його, як і ряд інших суспільних, освітніх та релігійних організацій до категорії «*деструктивних тоталітарних сект*» [9]. На превеликий жаль, подібні результати не можна вважати об'єктивними. Одразу кидається в очі необізнаність авторів статей з творами Мегре – основою того явища, яке відповідні структури називають «сектою». Крім того, у фразях, зворотах, логічних наголосах ортодоксальних богословів занадто помітна заангажованість дослідників.

Тому ця робота є чи не найпершою спробою систематизувати погляди «анастасіївців» з урахуванням сучасних теологічних понять.

Об'єктом дослідження є процес зміни світоглядних позицій людини у пострадянський період на теренах колишнього СРСР.

Предметом дослідження є комплекс поглядів на Бога, виробленого представниками руху «Дзвенячі кедри...» на основі праць В.М. Мегре та Анастасії.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період зародження, розвитку та розповсюдження ідей руху «анастасіївців»: розпочався 1993 року – триває донині.

Особливої уваги заслуговує характеристика джерел, використаних при написанні роботи. Основну увагу приділено аналізу праць Володимира Миколайовича Мегре з циклу «Дзвенячі кедри Росії». Вони є наслідком літературної творчості письменника. Історичний (або наближений до нього за змістом) матеріал у них можливо віднайти лише за умови знання читачем відповідних джерел (літописів, творів італійських гуманістів XV століття, слов'янських міфів та їхніх переспівів сучасними прибічниками ведичних релігій). Але, не зважаючи на це, розглядуване зібрання творів ми в праві назвати «девятикнижжям» прибічників нової духовної течії, наближеним для них за значенням до Нового Заповіту християн чи Тори юдеїв.

Іншою особливістю джерельної бази є той факт, що значна її частина – офіційні сайти осередків руху в Україні та за кордоном. Це пояснюється специфічністю та нерозробленістю теми, яка ще не була висвітлена в жодному офіційному дослідженні на належному рівні.

З огляду на це використання посилань на сторінки у всесвітній мережі «Інтернет», газетні публікації та радіо-і телепередачі є доречним, бо саме вони, часом, виступають чи не єдиним джерелом потрібної інформації.

Серед сукупності завдань дослідження превалує визначення сутності явища (в нашому випадку – ідейної течії) та співвідношення його підсистем у системотвірчій взаємодії. Як підсистеми дослідження виділено погляди на співвідношення Бога зі світом та співвідношення Бога з людиною у концепції автора книг В.Мегре та його «посередниці» у контактах з світовим розумом – Анаста-

- 4) використання ідей Анастасії-В.Мегре в умовах світової кризи може бути як засобом подолання її наслідків (через повернення до ідеалу людини універсального профілю, здатної до повного самозабезпечення), так і черговою політичною приманкою на зразок утопії побудови комунізму за 20 років;
- 5) аналіз основних характеристик Вищої сутності, використаний засновниками руху у під час викладення концепції світосприйнятті, дозволяє говорити про приналежність руху до структури монотеїстичних неорелігій XXI століття;
- 6) факт зародження та еволюції вчення говорить про повернення до витокових джерел релігійності (пантеїзму, панентеїзму), що зазвичай було характерним для перехідних епох в житті цивілізацій (особливо проявилось під час реанімації пантеїстичних тенденцій за доби Відродження);
- 7) найбільше паралелей та точок дотику морально-етичний рух має з основними монотеїстичними релігіями (християнством, мусульманством чи юдаїзмом), намагаючись витворити нову систему цінностей еклектичного зразка, що б мала задовольняти інтереси та моральні імперативи широкого кола прибічників;
- 8) практична сторона віровчення проявляється у відродженні ідеї райського саду Античності, міста-фазенди епохи Відродження часів Т.Кампанелли, Л.Б. Альберті, П.Браччоліні; міста-саду Говарда Ебенезера кінця XIX – початку XX століття, і втілюється у закладання нових родових маєтків прибічниками руху;

ВИСНОВКИ

В умовах динамічного світу науково-технічних відкриттів на місці не стоїть і світ духовний. Допоки людина буде прагнути удосконалити світ, доти буде жевріти всередині неї і вогник надії на «краще» світорозуміння, що здатне стати проводирем в оновленому світі. Серед нових релігійних течій кінця ХХ століття подібного плану є рух «Дзвенячі кедрі...». Маючи специфічну аудиторію, відмінне від представників більшості інших релігій світобачення, послідовники учення співвідносять його з морально-етичним рухом.

Провівши дослідження теми, що ґрунтувалися на аналізі джерел віровчення та на результатах «зміненого світогляду», що виражався у продуктах творчості послідовників руху, можемо зробити наступні висновки.

- 1) морально-етичний рух «Дзвенячі кедрі...» з огляду на специфіку організації життя прибічників ідей Анастасії-Меґре та на наявний категоріальний апарат наближений до релігійного світогляду, що часто заперечується самими «анастасіївцями»;
- 2) теологічна структура, логіка віровчення не розроблені, вочевидь, через банальну «відсутність свого апостола Павла», особи, яка б, маючи відповідні знання, уміння та навички, могла б розробити відповідні засади світогляду;
- 3) можемо припустити, що рух спіткає доля раннього християнства (до якого воно наближене за сутністю), коли егалітарні, демократичні засади були знівельовані під час подальшої кодифікації основ віровчення;

сії (у нашому дослідженні дана концепція буде носити концепції Анастасії-Меґре).

Доволі специфічними є спроби порівняння при встановленні подібностей чи відмінностей основних засадничих позицій світоглядної парадигми Анастасії та позицій стародавніх руських, іранських, єгипетських, християнських та інших віровчень.

Аналіз та синтез розрізнених по «дев'ятикнижжю» Меґре висловлювань про Бога, Вищу Істоту, Творця дозволив подальший поділ їх на частини з метою послідовного з'єднання в єдине ціле. Це на основі розрізнених елементів сутності «божественного» дало змогу вивести приблизну загальну характеристику сутності Бога за ідеями Анастасії.

З певною мірою впевненості можемо говорити про те, що матеріал, отриманий у ході дослідження, здатний претендувати на новизну. В подібному аспекті проблема сутності нового віровчення чи морально-етичної течії новітньої доби не розглядалася. Положення, висвітлені в роботі, можуть сприяти подальшому розвитку релігієзнавчої науки у напрямку вивчення сучасних релігійних течій чи подібних їм явищ.

Результати роботи можуть бути використані при написанні публікацій для участі у науково-практичних конференціях, на сторінках підручників з релігієзнавства у розділі «Нові релігії» ХХ століття» або із уведенням нової складової до розділу «Філософські релігії» (через самоназву «Філософія життя» ідей Анастасії [20, С.163]); при розробці державних і місцевих проектів аграрної, соціальної, культурної політики з урахуванням позицій зростаючої кількості прихильників ідей створення Родових помість в Україні, використання при підготовці нових програм політичних об'єднань громадян, що в основі

мають ідеї, закладені В. Мегре у своїх книгах та при написанні нормативних документів для легалізації прав громадян за умови здобуття влади силами, що переслідують мету втілення в життя концепції Анастасії тощо.

хоче спілкуватись, хоче, щоб Його розуміли, любили, як любить Він» [19, С.275].

Отже, Бог розглядається як безкінечна, вічна, ніким не створена особистість. Він створив усе, що існує поза ним самим, є трансцендентним по відношенню до світу, але зберігає свою присутність у ньому.

На основі наведених паралелей із основними теїстичними характеристиками Вищої Істоти та після співвіднесення категорій, запропонованих Дональдом Кросбі для визначення відповідності світогляду принципам теїзму, можемо припустити, що відчуття Бога у творах з серії «Дзвенячі кедри Росії» наближене до теїзму за суттю.

попередньо описаних категорій уже сама по собі дає змогу говорити про прихованість Бога Анастасії. Він, будучи універсальним (абсолютним і повноцінним) та постійним (вічним, незмінним, статичним) стоїть поза межею часу і простору. А, отже, людина логічно не спроможна пізнати те, що знаходиться за межею цих двох категорій. Але сибірчак переносить акцент прихованості бога з неможливості пізнання його сутності, визнаючи існування такої, на неможливість опису зовнішніх ознак Бога: *«Немає плотських рук у Бога»* [24, С.118]. Йому притаманна деяка таємничість: *«Невидимий зору очей звичайних, Бог кожним відчутий являвся»* [23, С.61].

Причину відсутності зовнішнього (видимого) образу Творця заходимо між діалогів Бога-Батька з першим чоловіком. Так згідно запропонованої нам версії, Абсолют задовольняє цікавість свого сина наступною відповіддю: *«Мрії мої і думки лише тебе творили, мій вигляд зовнішній не створювали. Але є творіння видимі мої, ти відчувай їх, не розбирай...»* [24, С.69].

Крім вище зазначеного, Абсолют Анастасії-Меґре існує не лише для споглядання його величі. З ним можливо мати особистий зв'язок кожному жителю планети. *«Бог Отець наш, Він особистість, Він субстанція жива. Здатен відчувати Отець і розуміти, коли нормальне народжується спілкування»* [24, С.100-101].

Наведена характеристика цілком відповідає теїстичному підходу до тлумачення сутності Бога. Він є духовною особистістю. Таким чином, Творець, відрізняючись від людини рядом ознак, все-таки прагне до діалогу з нею, до встановлення певних відносин як з представником духовного, енергетичного світу. І, як бачимо, це відносини любові: *«Йому немає рівних! Він один! Але Він*

РОЗДІЛ 1 КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНОВ- ЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ РУХУ

Сучасне суспільство стоїть на межі чергового глобального «перелому» світосприйняття. Кількість чинників, що зумовлюють цей перехід до якісно нового розуміння світу сягнув критичної позначки. За чого процес щоденного негативного інформаційного навантаження через новини ще більше поглиблює кризовий стан. Якщо в минулому зміна світосприйняття залежала від зміни соціального, економічного, політичного життя певної території і зачіпала в основному лише цю ойкумену, то сучасність зробила залежними подібні світоглядні переходи від світових чинників.

Століттями йде розвиток світових цивілізацій на нашій планеті. Занепад одних спонукає до розквіту інших. Духовне зубожіння неминуче веде до нових культурних злетів та реформації старих ідеалів. І крізь віки одним із наріжних каменів всіх філософських шкіл світу було і залишається питання стосунків у системі Людина – Природа.

Беззаперечно, що всі етноси завжди розвивалися в контакті з Природою, змінюючи її та змінюючись разом із нею. Та вплив антропогенного фактора на навколишній світ – з усіма технічними революціями, урбанізацією, війнами, перегонами озброєння, техногенними катастрофами – виявився майже абсолютно негативним. Для прикладу можна навести хоча б такі популярні дані, які широко вже використовуються прибічниками певних релігійних течій як неминучі ознаки Апокаліпсису: виявляється, що зі ста умовних одиниць речовини, які людина бере від Природи, вона використовує три-чотири, а інші

дев'яносто шість одиниць викидає в навколишнє середовище у формі забруднюючих речовин, чи той факт, що під час видобування золота всього лише для однієї каблучки утворюється три тонни відходів [32, с. 6].

Погіршення стану навколишнього середовища неминуче тягне за собою зміну у здоров'ї людини: як фізичному, так і психічному. А це, в свою чергу, буде мати свій вплив на формування духовного світогляду окремої особистості і світової цивілізації в цілому.

Можна із впевненістю сказати, що сьогодні іде постійний пошук нового шляху розвитку суспільства, який би мав набагато більше позитиву для Природи, і, як наслідок, для Людини. Тому слід звернутися до огляду еволюції світогляду нашої цивілізації і його "природовідповідності".

Глобальна екологічна криза, спричинена нещадним рухом науково-технічного прогресу світом, все більше дає про себе знати. Перетворення людини з господаря на царя навколишнього світу дається взнаки: зміна кліматичних умов не один рік поспіль примушує науковців шукати альтернативні джерела енергії, замислюватись над можливістю підтримки соціоекологічного балансу на планеті.

Не менш апокаліптично виглядають процеси у політичному житті планети: калейдоскопічна зміна режимів у країнах усіх континентів, братовбивчі та приховані загарбницькі війни безперечно впливають на фізичне та психічне здоров'я людей, і, як наслідок, відбиваються на духовному житті покоління.

Поєднання названих факторів призводить до відродження в розумах речників націй ідеї пошуку відповіді на виклик, кинутий сучасним станом речей. Прямо чи опосередковано це призводить до перегляду моральних,

му, що він жертвує чимось заради спасіння людини, чи врятовує декількох з-поміж сотень тисяч від насланій ним катастрофи. Бог Анастасії більше схожий на християнського янгола-охоронця, який постійно поруч, намагається відвернути небезпеку від свого підопічного: «*Бог ніколи не карає, і катастрофа йому не потрібна, бог – це любов*» [19, С.233]. Порівняння Бога з найвищим людським почуттям наштовхує на невимушену паралель із християнським Богом-Любов'ю. Всеблагий характер Бога виражається у словах: «*...хочеться, щоби всім було добре і щоб усе було добре, як хотів того Бог*» [19, С.164].

Тому Абсолют не впливає прямо на хід подій у долі людини, а лише формує позитивну перспективу, яка втілюється або не втілюється у життя, залежно від сприйняття плану дій суб'єктом двосторонніх відносин у системі Бог-Людина.

Всепроникливість

Питання співвідношення взаємин Бога з навколишнім середовищем у творчості В.Мегре – проблема окремого підрозділу. На основі відомих нам характеристик визначимо, що Творець здатен співвідноситись з кожним кроком в житті людини через свою присутність над і у кожному процесі. Всесутність Бога проявляється у його постійному піклуванні про створений ним світ (прикладі подібної турботи можуть бути знайдені у книзі «Простір любові» під час опису ситуації з нападом на сибірську відлюдницю групою дослідників чи у книзі «Анастасія» у фактах дитинства жінки).

Прихованість

Остання категорія об'єкта релігійного світогляду зображує його як такий, який важко описати словами, загублений, безіменний тощо. Можливо, комплексність

середнім творцем. Він існуватиме навіть після можливо-го зникнення створеного ним світу, бо обіцяє, що особисто відродить улюблених дітей з новим світанком над Землею.

Відмітимо, що Бог, відповідаючи іншій своїй характеристиці – **всемогутності** – ладен змінювати свою постійність. Але Анастасія робить обмовку: «Бог, який змінив швидкість своєї думки, вже не Бог» [19, С.354]. Саме сталість беззаперечної швидкості думки і є однією з головних характеристик цього енергетичного комплексу що вирізняє його з-поміж інших: «Думка – головний інструмент Великого Творця» [22, С.198]. Саме за допомогою енергії своєї думки Бог створив світ, у якому живуть люди. І, утримуючи задану швидкість, Він може впливати на розвиток подій та концентрувати енергію мрії задля подальшого світотворення.

Таким чином до Бога Анастасії може застосовуватися епітет «вічний», «незмінний» через об'єктивну та суб'єктивну необхідність збереження цієї сталості.

Праведність

Визначена якість теїстичного бога вимагає від нього гуманних рис, притаманних християнському Творцеві: любов, справедливість, сотеріологічні риси тощо. Питання чи направляє Бог Володимира Мегре життя людей на Землі є досить проблемним, і ми повернемося до нього згодом. На даному етапі згадаємо про існування комплексу світлих думок, які в змозі запускати механізм виконання програми життєвих дій певної людини. Можемо припустити, що таким чином відбувається опосередкований вплив Бога на долю людини. Загалом серія книг змальовує позитивний образ Бога-Батька, але аж ніяк не Бога-Суддю: «Бог добрий. Він ніколи не мстить» [19, С.384]. Сотерологічні риси Бога не проявляються у то-

етичних та духовних позицій особистості зокрема та світового співтовариства в цілому.

Через це ХХ століття (а особливо його кінець, овіяний аурую чергового «кінця світу») був пов'язаний із таким явищем як бум «нових релігій». Подібні релігії завжди мають універсальний, синкретичний характер, який є наслідком процесу глобалізації при тісному контакті культур.

Україна, що завжди слугувала коридором між Європою та Азією, як це не старомодно звучить, але все ще стоїть на межі зіткнення Сходу і Заходу. Тому присутність багатьох новітніх віровчень на теренах нашої держави не є дивним явищем. У ній представлені майже всі сучасні течії неорелігій, «філософських» релігій та новітніх морально-етичних вчень, що розвинулись як на Сході, так і на Заході. Більшість з них розрахована на молоде покоління, яке швидко сприймає нововведення.

Із середини 1990-х років країни колишнього СРСР почав захоплювати новий ідейний рух. Його масштабів не помітно одразу. Натомість при детальному вивченні проблеми кількість послідовників та прибічників нового світосприйняття здається неймовірно великою для чергового «неоутворення». Йдеться про рух «Дзвенячі кедри Росії». Спроба віднесення його до однієї з релігієзнавчих категорій здається марною. Організація не являє собою церкву, бо не переслідує релігійних цілей та не має ієрархічної структури релігійної влади. Натомість дає певний привід відносити себе до чергової секти (тоталітарного спрямування – за тлумаченням православних богословів [9]). З іншого боку члени руху не визнають за ним назви «сектантського». Публікації виступів представників нової світоглядної течії дають підставу на даному етапі залишити за нею найменування «громадського руху».

В основі «вчення» лежать ідеї, висловлені у циклі книг із серії «Дзвенячі кедри Росії», написані Володимиром Миколайовичем Мегре (Пузаковим). Автор походить з типової радянської міжнаціональної родини: батько білорус, мати українка. Через життєві обставини, доросле життя провів у Новосибірську (Російська Федерація). Автор творів починав кар'єру як підприємець, заснувавши невеличке фотоательє, яке у часи «перебудови» радянської імперії та «розбудови» нової держави переросло у потужне Об'єднання підприємців Сибіру. Після чергової торгівельної експедиції сибірськими ріками, підприємець Мегре зникає із бізнесових кіл тодішньої Росії. Натомість через певний час з'явився Володимир Мегре у новій іпостасі – уже як письменник.

Книги автора написані розмовною мовою. За необхідності, їх легко розкритикувати з позиції літературної грамотності. Але автор, не зважаючи на це, залишається одним із найбільш популярних письменників у країнах СНД. Про це може свідчити тираж його творів, який за 14 років перевершив три мільйони примірників.

В основі твору розповідь про життя В.Мегре після чергової подорожі з сибірським торгівельним караваном. Він докладно описує місцевість, до дрібниць (прізвищ, імен, особистих даних) наводить інформацію про людей, що були пов'язані з його мандрівкою; дає прискіпливий опис місцевостей, які легко відшукати, якщо вірити характеристикам з творів.

Згідно оповіді, Мегре зустрів посеред тайги відлюдників. Вони пов'язували стиль свого життя із життям «першовитоків», часу, що співвідноситься ними із створенням світу та появою першої людини. На їхню думку, саме ізольованість від цивілізації зумовила можливість

світі, але не є безособовою повнотою якостей (нагадаємо, що Він добровільно приймає у себе всі комплекси енергій, роблячи себе Абсолютним = повним = ідеальним = надприродним).

Первинність

Якість вимагає від об'єкта переважання над усіма іншими речами та явищами світу. Ця перевага може базуватися на його первинному походженні стосовно всього іншого. Але якщо ми можемо з упевненістю говорити про первинність Бога стосовно світу («Творець усе творив у своєму пориві натхненому» [22, С.198]), то з первинністю Бога по відношенню до Океану енергій є проблематичною. Як уже визначалося вище, Анастасія не наводить даних стосовно віку енергетичного комплексу, що само ідентифікував себе як «Бог» по відношенню до всіх інших. Натомість маємо підстави говорити про його первинність стосовно енергетичних комплексів іншого гатунку у плані створення: «*І Він один такий пристрасний був, що все привів до руху відчуття*» [24, С.18]. Підкреслимо, що Одиначність Бога як носія подібної функції і вказує на Його первинність: «*Ти Бог, твоя енергія – душі твоєї мрія в гармонію все привести змогла*» [22, С.22].

Отож, з деякими обмовками можемо застосувати до Бога Анастасії наступні епітети: верховний, вищий, всемогутній (хоча б з огляду на його більшу, загальнішу комплексність та гармонійність у порівнянні з іншими енергетичними субстанціями первинного Хаосу).

Постійність

Категорія вимагає від об'єкта задовольняти вимогу непідвладності часу, сталості, незмінності. Безсмертність Бога Мегре не викликає сумнівів. Він існував разом із початком та до початку самого світу, бо був його безпо-

Користуючись запропонованою ним шестиступеневою системою, спробуємо проаналізувати тлумачення божественного у книгах з серії «Дзвенячі кедри Росії».

Унікальність.

Ця характеристика співвідноситься із поняттям трансцендентності. Бог розглядається як Творець світу. Зазначимо, що Анастасія повсякчасно використовує синонімічний ряд «Бог-Творець». На це націлює сам виклад матеріалу, починаючи з перших діалогів: *«Бог створив кедр як накопичувач енергії Космосу»* [19, С.10]. Як бачимо, бог творить досить свідомо, а отже акт творення – акт божественної свободи. Однозначно можемо стверджувати, що світ матеріальний – продукт творчого акту: *«Бог створив все видиме і планети у тому числі»* [19, С.160]. Окрім оточуючого світу, *«В пориві натхнення світлого Творцем сотворена людина»* [22, С.123]. На даному етапі видно, що світ не витікає з Бога, а є актом волевого рішення через завчасно розроблений план дій: *«Бог Землю сотворив і все, що на ній росте, живе»* [23, С.114].

План діяльності окреслений сибірячкою у книзі під назвою «Сотворіння»: творчість, спрямована на формування такого об'єкту (чи нового суб'єкту) творчості, що здатне принести радість для всіх від споглядання його. Навіть назва четвертої книги з серії сама по собі наводить на думку, що Бог, безперечно, займає особливе місце у Космосі та по відношенню до цього простору, заповненого енергетичними сутностями. Таким чином Бог може протиставлятися всьому іншому в матеріальному житті людини: *«язичники природу поважали як творіння Бога. І знали безліч божественних творінь, про які невідомо людям»* [21, С.58]. Його абсолютність може співвідноситись із тим, що він постійно присутній у цьому

подібного «консервування» первинних відносин у системі Людина – Людина та Людина – Світ .

У центрі написаних Мегре книг – фігура Анастасії, жінки з надприродними можливостями. Саме вона виступає «приймачем», що, зазвичай, отримує божественну інформацію для донесення її людям у віровченнях. Під час діалогів з автором, виголошення притч чи при діях, змальованих Мегре, вона розкриває засади свого світобачення. Простота та примітивність багатьох висловів дивує своєю глибинністю. Важко також не зауважити синкретизм багатьох ідей та тверджень (хоча й сама Анастасія абсолютно не відкидає цього: *«Всього лише говорю, вважаєш ти? Коли-небудь на фрази подивись, Володимир. Не для розуму вони. Немає інформації в них, що раніше не викладалася ...»* [24, С.65]). Серед основних шляхів подолання системної світової кризи, сибірська відлюдниця називає повернення до стилю життя першовитоків. Цьому повинне сприяти відновлення забутих норм поведінки, суспільних відносин, світорозуміння. Головним засобом слугує закладення «простору Любові» – родового маєтку площею 1-1,5 гектари. Саме такі дії, на думку Анастасії, спричинять переорієнтацію векторів світових кризових процесів у напрямку до стабілізації та подальшого налагодження соціоекологічної ситуації на планеті.

Серед інших характеристик ідеології зазначимо погляд до народного мистецтва, промислів, культури в цілому. Також помітна лінія наближення божественності до людської сутності, возведення людини до рангу «сплячих богів». Але офіційних канонів чи тлумачень поняття «Бог», «Вища сутність», «Абсолют» твори не містять. Натомість різні вислови Анастасії, що стосуються Верховної Сили розкидані по всьому «дев'ятикнижжю». Це може бути пояснене по-різному. По-перше, можемо

РОЗДІЛ ІІІ

ПІДВАЛИНИ ТЕЇЗМУ

У ПІДХОДІ

ДО ТЛУМАЧЕННЯ БОЖЕСТВЕННОЇ СУТНОСТІ

пов'язати це з професійною некомпетентністю автора, який не в змозі виробити чітку структуру віровчення з теологічним структуруванням необхідного категоріального апарату тощо. По-друге, співвіднесемо це з навмисним дотриманням простоти стилю викладу матеріалу. По-третє, проведемо паралель із висловом верховного муфтія Росії Талгата Таджуддіна стосовно ідей сибірської відлюдниці: «... віра в Бога, а ще більше – любов до Бога – вона спочатку збирається по крихтам, а потім стає безмірною» [21, С.154]. Сказані з іншого приводу, вони можуть допомогти у поясненні неструктурованості опису божественної сутності у висловах Анастасії: необхідність усвідомити спочатку часткове, щоб потім на основі власних узагальнень здобути розуміння цілісного.

У перші роки свого існування рух не виходив за межі читацьких гуртків. Та попит, яким користуються книги у зеленій обкладинці, призвів до необхідності консолідації прибічників ідей, висловлених у книгах. Так було започатковано першу офіційну громадську організацію, що будувала свою діяльність на принципах Анастасії – «Дзвенячі кедрі Росії». Згодом виникають подібні об'єднання громадян і в інших населених пунктах Російської Федерації. Хоча єдиного організаційного центру і не існує, але ми з упевненістю можемо стверджувати, що діяльність незалежних одна від одної громад відбувається за спільною схемою, викладеною у негласному «статуті» – творах Володимира Мегре. Деякою мірою об'єднуючим фактором виступає офіційний сайт першого об'єднання – Володимирського Фонду Культури «Анастасія» [26].

Рух до постійного зростання читацької аудиторії призводить до активізації творчого потенціалу громадськості. Доречною буде паралель із долею християнського

Теїзм є одним з різновидів монотеїстичних підходів до характеристик Божества та його стосунків зі світом. Теїзм – віра у трансцендентного бога, який створив світ і скеровує події у ньому стосовно Власній волі. Спробуємо віднайти основні характеристики Бога теїзму в Богові Анастасії: єдиний, індивідуальний, самосущий, творець, охоронець, вседержитель.

Шукаючи теїстичні витоки світогляду Мегре, дамо відповідь на запитання, що виникають разом із поняттям «теїзм»: чи є Бог Анастасії об'єктом релігійного інтересу, а, отже, чи є нові світоглядні принципи різновидом релігії або ж співвідносяться з поняттям «морально-етичне вчення».

Згідно філософських концепцій ХХ століття, засади будь-якого світогляду мають відповідати певним мінімальним критеріям, щоб уміщатися в рамках релігії в цілому та теїзму зокрема. Саме теорія релігії дасть нам змогу встановити, чи говоримо ми про такий аспект життя сучасних українців як сприйняття позицій Анастасії-Мегре як про релігійний. Згідно з провідником філософського функціонального аналізу Дональдом Кросбі, «щоб бути об'єктом релігійного інтересу, об'єкт повинен виконувати всю роль, що вказується теорією, а не лише частину ролі. Це означає, що він демонструє кожен з шести категорій, і демонструє їх як з особистісного, так і з космічного боку» [13, С.93].

становлять «будівельний матеріал» для всесвітньої Душі. Найближчими паралелями подібного бачення видаються паралелі з політеїстичними віровченнями, наближеними до монотеїстичних категорій: слов'янський міфологічний світ (за твердженням німецького місіонера XII століття, *«відповідно до головного догмату слов'янського богослов'я, Бог один, а інші божества є істотами, що випромінюються з Всевишнього»* [31, С.33], *«Якщо ж трапиться блудень якийсь, що порахував богів тих, поділив у сварзі, то вигнаний буде з роду, бо не мали богів, лише Вишень і Сварог і інші суть множеством, бо бог є єдин і множинен. І хай не розділяє ніхто того множення і не говорить, що маємо богів многих»* [4, С.62]) та політеїстичний індуїзм (Ману-Смриті III:75: *«Єдиний має у собі всіх Світлосяйних; все перебуває у єдиному»* [2, С.38], Рігведа: *«Мудрі говорять про єдиного як про багатьох»* [2, С.37]). З огляду на вище сказане та на аналіз висловлювань Анастасії, відкинемо тлумачення нею Бога у душі крайнього політеїзму. Бо *«Бог – особистість. Батько всього, не у плоті він існує. Не у плоті. Але комплекс всіх енергій у Ньому всесвітніх, весь комплекс почуттів, притаманних людині є»* [24, С.117]. А отже сутність Бога повинна тлумачитись у рамках монотеїстичних підходів до визначення характеристик Вищої Істоти.

віровчення. Воно так само мало глобальну підтримку в образі творів мистецтва, які часом, краще духовних отців впливали на настрої мас. Щось подібне, але у значно стисліші строки (за півтора десятиліття, а не за півтора тисячоліття), спостерігається із досліджуванним нами явищем. Висловлені у першій книзі думки-мрії Анастасії про активізацію творчості людей на основі її слів почали втілюватися в життя читачами книг: організуються художні виставки, презентації творів народного прикладного мистецтва, засновано театри, які ставлять постановки за книгами Мегре, створено відео студію «Створення» Володимирського Фонду культури «Анастасія», який займається зйомками фільмів про розвиток руху, про новостворені екологічні поселення – родові маєтки. Окремо стоять кінофільми із документальної серії «Слідом Мегре» та кінематографічні твори, в яких історичний процес змальовується згідно із уявленнями «анастасіївців» («Діти Сварога», «На прекрасній землі жити», «Поклик земний», «В тумані минулого» тощо).

Неординарна літературна та науково-дослідна творчість читачів вибухнула з такою неймовірною силою, що на гроші, отримані з продажу книг, Фонд почав випускати щоквартальний багатосторінковий альманах «Дзвенячі кедрі Росії». Слід сказати про започаткування постійних екскурсій, що більше схожі на типові паломництва, до дольменів Кубанського півострову поблизу міста Геленджик. Але, не зважаючи на неприховану надзвичайно глибинну комерціалізацію, рух не втрачає первинної ідеї – неприйняття техногенної цивілізації. Тому чим більше товару, пов'язаного з ідеєю родових маєтків з'являється у світ, тим більше людей залишають міста і йдуть від світу сучасної цивілізації у родові маєтки.

Імпорт ідеї досить швидко відбувався як у ближньому, так і у дальньому зарубіжжі. Про це прекрасно свідчить хоча б далеко неповний перелік Інтернет-сторінок найбільш потужних організацій, що взяли на озброєння ідею підтримки *«Всеросійського і всепланетного народного руху творців родових маєтків, людей, які люблять природу і свою Землю...»* [33]. Так у зазначеному списку наведено адреси 17 клубів дальнього зарубіжжя. Для прикладу, зазначимо наступні: «Skambantys Kedrai» у місті Каунасі (Литва), спілка «Квіти світу» з Німеччини, «Джерело життя» з Канади, «Зелений храм» Ізраїлю чи «Простір Любові» з Нової Зеландії.

Серед 21 найбільш потужних об'єднань громадян ближнього зарубіжжя (стосовно Росії), 18 знаходяться в Україні. Зазначимо, що ареал поширення ідеї не обмежується лише російськомовними регіонами (бо на сьогодні не існує якісного і повного перекладу книг українською). Географія розповсюдження нового світогляду доволі широка. Навіть поверховий огляд говорить про це: донецький клуб «Світанок», столичне об'єднання громадян «Рідна Земля», «Райський садочок» Івано-Франківщини чи «Відродження традицій» Маріуполя.

Полтавщина у цьому списку також представлена кількома громадськими об'єднаннями. Так у місті Полтаві діє читацький клуб «Ведрусь», створений Л.Шиховою, Ю.Логвиненком та С.Калініченком. Подібний клуб організовано у місті Кременчуці. Представником активної сили виступає кременчуцька міська громадська організація «Простір Любові», заснована І.Андросовим. На відміну від інших областей, Полтавська область поки що не має офіційно зареєстрованих як родові поселення земельних наділів, переданих прибічникам руху для створен-

відтинку часу. Це наближує систему поглядів на Бога Анастасії до стародавнього праукраїнського світогляду. За ним боги (у нашому випадку – енергії) є лише множинним проявом Роду, кожен з яких виконує певне призначення у Всевишньому. Чому саме У (в середині) Всевишньому? Бо все перебуває у ньому: *«Род – всі боги і вся піднебесна. Род – що було і те, чому бути судилося, що народилося і те, що народиться...»* [35, С.7].

Таким чином замкнений у собі Бог визнається вакуумом. Анастасія неодноразово говорить про нього як про творчий вакуум. Зауважимо, що її вислови випередили наукові відкриття фізиків початку ХХІ століття принаймні на декілька років. Так все більшої популярності набуває теорія творення світу не через Великий Вибух, а за посередництвом творчого Вакууму, який наповнювала енергія: *«фізичний вакуум виконує особливу творчу функцію, що визначається первісною здатністю, подібно до давніх богів, породжувати із самого себе Всесвіт, невичерпна різноманітність яких утворює Надсвіт»* [16, С.10]. Як і Бог Анастасії під час акту попереднього планування світу та подальшого втілення запланованого у життя, вакуум розглядається як первородна порожнеча, де не було ані часу, ані простору, лише безконечна енергія, що породжувала Всесвіт.

Підводячи підсумки, звернемося до порівнянь: якщо Творець сибірячки – це *«енергетичний комплекс, що складається з множинності енергій»* [22, С.35], Він збігається у своїх характеристиках з монотеїстичним Богом Кузанського, єдність якого концентрувалася у його множинності. У ньому перебувають максимальні і мінімальні форми існування всіх речей у вигляді єдності та боротьби протилежностей. Визначення «боги» вживається скоріше для позначення енергетичних субстанцій, що

ний світ» [7]. На цьому їхня роль як самостійних і розрізнених форм у процесі світотворення закінчується. Анастасія визнає існування багатьох інших комплексів енергій, подібних Богу серед Всесвітніх енергетичних комплексів. Але уточнює, що вони лише подібні Йому, але аж ніяк не Бог. Згідно її тверджень, вони лише на мить ладні привести у рівновагу множинність енергій всередині самих себе. Але це не дозволяє їм створювати живі творіння, як це робить Бог. Чи не схожа ця версія на давній український переказ, за яким диявол намагався мавпувати Бога, виліплюючи за Ним з глини, копіюючи Творця, але не був здатний зробити нічого іншого, окрім як цапа. І то лише неживого, чого й звернуся до Бога з проханням оживити його? Це повторно повертає нас до введеного рівняння, умови вічної творчості, за якою творення можливе лише за наявності концентрації ВСІХ енергій. У тому числі й Бога: *«створення означає, що Бог творив, використовуючи часточки енергій всіх всесвітніх і свою, і навіть якщо сутності усі разом зберуться, щоб подібне до землі створити, однієї енергії їм буде не вистачати. Тієї, що притаманна як ідея Богу, народженій в одній Божественній мрії»* [24, С.81].

По-друге, максимальний Бог замикається у Собі для ефективного процесу творення. Енергетичні комплекси не втручаються у процес творчості, стоячи осторонь і не розуміючи усіх дій та рішень Вищого Розуму. Таким чином, їхня присутність у Богові – є лише машинальним виконанням покладених на них функцій. Виконання подібних функцій Бог досягає шляхом прискорення руху світових енергій всередині своєї власної субстанції. А тому кожна енергія (іпостась) може розглядатися не лише як суб'єктивна реальність, а як певна функціональна одиниця, чи навіть функція (роль) Суцього на певному

ня власних родових маєтків, хоча проектні роботи ведуться у Глобинському та Шишацькому районах. [39].

Якісно новим кроком у поширенні філософсько-етичних ідей нової світоглядної течії стало створення всеукраїнської щомісячної газети для підтримки та висвітлення діяльності читачів книг В. Мегре, об'єднаних ідеєю про родові помістя «Бути добру!» [3]. Основна частина тиражу видання продається у місті Києві, що зумовлено доволі молодим за видавничими мірками віком. Газета також поширюється в Україні через розповсюджувачів, тісно пов'язаних із рухом «Дзвенячі кедри України», які представлені у всіх областях та автономній республіці Крим. Полтавщина має двох офіційних представників у Полтаві (М.Дубченко) та у Кременчуці (Т.Полянська).

Консолідуючою силою, що сприяє поширенню ідей у маси, став Інформаційний центр творців родових помість (ІЦ ТРП). Об'єднання громадян було створене задля подолання основних проблем, з якими стикаються творці родових помість. Як закликають лідери руху, *«організувавшись, ділячись досвідом один з одним, діючи цілеспрямовано і послідовно, всі разом ми вирішимо будь-які задачі, досягнемо нашої мети і побачимо, як по всій Україні розквітають Родові поселення»*. Інформаційний центр займається збором інформації про рух задля об'єктивної оцінки поточного стану речей; збирає, систематизує та розповсюджує дані про обладнання родових помість та родових поселень. Щороку видається Інформаційний вісник Інформаційного центру Творців РП, який містить інформацію про те, де створюються родові поселення чи помістя та іншою інформацією, необхідною новітнім «поміщикам». Активістами центру влаштовуються колективні перегляди тематичних кінофільмів,

масові заходи, лекції та творчі вечори. Для людей створено торгівельний центр при ІЦ ТРП, що займається розповсюдженням продукції, пов'язаної з ідеями Анастасії, а також усім, що наближено підходить під цю категорію.

У вересні 2006 року почала роботу Академія Родових Помість України. Вона була створена на основі попереднього досвіду ідейних побратимів з Росії, де з 2004 року діє Міжрегіональна Академія Розвитку Родових Помість (Академія РА). Після проведення необхідних консультацій та обміну досвідом, 30 червня 2006 року шляхом письмового повідомлення про утворення у Міністерстві Юстиції України було зареєстровано Всеукраїнську громадську організацію «Академія родових помість». Основною метою ВОО «Академія родових помість» визнано *«задоволення, реалізація та захист законних соціальних, економічних, творчих, наукових інтересів своїх членів та сприяння відродженню ідеї про родові помістя»* [25].

Перші курси Академії відбулися 11-19 вересня 2006 року під Києвом, у селі П'ятихатки, Обухівського району Київської області. Загальна кількість першого офіційного випуску склала 38 чоловік, що прибули сюди як з України, так і Росії, Естонії та Сирії. Тема перших курсів – «Облаштування родового помістя та спосіб життя у ньому». Лекційний матеріал переплітався із семінарами, екскурсіями та творчими вечорами. Серед лекторів зазначимо наступних: доктор економічних наук, професор В. Медиков («Економічний розвиток родового помістя», м.Москва), О.Орловська, дитячий педіатр, спеціаліст з проведення домашніх пологів («Екологія усвідомленого батьківства», м.Київ), Д.Шевченко, кандидат біологічних наук («Вивчення деяких видів рослин у природі. Збір гербарію», м.Київ), А.Геков. («Основи сакральної геомет-

рість-жадність», «дружба-ненависть» та ін. За чого Всевишній Анастасії не є абсолютним добром. Він у собі поєднує все, і саме не віддаючи перевагу будь-якій із утриманих ним енергій, зберігає здатність до світотворення.

Єдність і боротьба протилежностей в особі Бога особливо підкреслюється відлюдницею: *«існування Розуму, а тим паче Всесвітнього – це єдність двох начал великих – Розуму і Антирозуму»* [21, С.213]. Звідси виводимо зв'язок Бога-Всесвітнього Розуму із тлумаченням сутності слов'янського божества Роду. Весь світ складається з двох протилежностей: одина-множина, біле-чорне, чоловік-жінка, верх-низ, правда-кривда. Окрім цього Рід також розглядається як вмістилище постійної боротьби двох величних начал – Білобога та Чорнобога (чому б не Розуму і Антирозуму Анастасії?). До того ж воюють *«у сварзі еднаючись, тим світ удержаний є. Вони суть одно і немає одного без іншого»* [7]. Як слов'янська традиція визнає за ними рівність, не висувуючи вперед ні відносно добро Білобога, ні відносно зло Чорнобога, так і Анастасія стверджує про величність цих двох начал.

Але таких відношень (протиставлень), приведених у гармонію самою божественною душею безмежна кількість. А тому спробуємо чіткіше визначити їхнє місце у процесі упорядкування світу.

По-перше, енергетичні сутності надали в рівній мірі частку себе для побудови гармонійного співвідношення всередині субстанції Бога. Тож, можемо говорити, що на зміну первинному хаосу енергій приходить упорядкований космос. За того ж він є вторинним у часі і відмінним за обсягом своїх структурних елементів. Так само у міфології русичів Род, *«вбираючи у себе море [О.Л. – Дива – первинне море-хаос], він творить Всесвіт, організова-*

швидкістю, якій немає визначення, продумував взаємозв'язки з усім для кожного творіння. Він робив усе один. Один у пільмі Всесвіту неосяжного. Один в собі енергій усіх всесвітніх прискорював рух» [24, С.20].

Тож, маємо наступну картину: позачасовий Бог вбирає у себе частинки кожної енергетичної субстанції Всесвіту. Побідне збирання відбувається з суворим дотриманням принципу рівності задля створення балансу, який володів би творчим потенціалом. Щоб остаточно переконатися у цьому, розглянемо епізод з варіанту Космогонії Анастасії, за яким Бога у процесі творчості від неминучої втрати видимої форми заради створення Людини і живого світу, рятує Любов, утворюючи навколо нього захисний кокон (подібний до того, що створила Лада-Матінка навколо бога Роду слов'ян). Енергія Любові звертається до натхненного Творця: «Я зрозуміла, що я любов. Я не можу частинкою... Твоїй душі хочу віддатись вся. Я знаю, щоб не порушувалась гармонія добра і зла, всю мене не впустиш Ти» [24, С.22].

Для подальшого визначення категорії Бога, звернемося до теологічних роздумів епохи Відродження. Згідно Миколі Кузанському, Бог розглядається як єдність, якій не протиставляється множинність. Таку єдність він називає максимумом, бо він у собі концентрує все, зберігаючи таким чином свою єдність. Чи можемо ми говорити про Бога Анастасії як про подібний максимум? Для цього спробуємо дати відповіді на питання, що впливає з теологічної творчості Кузанського. Чи Творець *«пов'язує те, що є відмінним і те, що віддалене від іншого як протилежності, між якими немає середини»* [14, С. 185]. Відповідаємо: так. Згідно космогонічної традиції сибірської відлюдниці, до сутності божественної душі входять полярні за значенням поняття як то «добро-зло», «щед-

рії», м.Полтава). Другу частину викладацького складу становили ті, хто уже має практичний досвід життя у родовому помісті. Академія планує подальше розширення кадрового потенціалу, створення очно-заочних курсів тощо.

Характеризуючи рівень поширення ідеї родових маєтків, ми не можемо оминати проблеми їхнього практичного втілення у життя. Доволі часто проект розбудови родового поселення стартував як започаткування родового помістя однією сім'єю, а потім розростався до розмірів поселення. Так інформація про створення чергового поселення постійно оновлюється на основних Інтернет-сторінках руху, доводячи до відома прихильників мрії про повернення раю на землю. Зауважений стійкий інтерес засобів масової інформації до подібного явища. Інформаційну естафету переймають газети («Факти», «Покіївськи», «Сьогодні»), радіокомпанії («Ера») та телеканали («СТБ» та «1+1»). І, зазвичай, у коло їх зацікавлення потрапляють не самі ідеї та обговорення хибності чи реальності останніх, а практичне їх виявлення.

Серед характерних зразків заснування екологічного поселення однією родиною (принаймні, на сучасному етапі) можна назвати приклад сім'ї Сіриків з Житомирщини. Родове помістя засноване поблизу села Стрибіж і представляє собою земельний наділ з очеретяним курінцем та будиночком з плетеними з лози стінами, обмазаними глиною, посеред мальовничої природи. Перспектива життя родини різниться, якщо аналізувати її бачення самими поселенцями та їхніми односельцями, до яких сім'я переїхала з житомирської квартири. Характерним є ставлення «поміщиків» до системи освіти в Україні. Діти Сіриків не відвідують загальноосвітньої школи, що також тісно пов'язане із поглядами, виробленими на основі

книг В. Мегре. Найближчим зразком педагогічної системи, сприйнятої читачами Мегре з точки зору педагогіки можна охарактеризувати як вільне виховання (Руссо, Толстой), родинне виховання (Стельмахович), виховання родолюдини (Щетинін). Самі батьки не переймаються через подібне становище дітей: *«У них зовсім інший контакт з природою! І в школі цьому не навчать»* [5].

Однодумці родини Сіриків проживають у радіусі 100 кілометрів від описаного родового помістя (Київська область, Кагарлицький район, село Балико-Щучинка), а саме у Броварському районі (с. Куйбишев), Макаріївському районі (село Мотижин, село Юрїївка [37]), у Київському районі (с. Ходорів) та інші). Приклад села Балико-Щучинка, що знаходиться у 80 кілометрах від столиці України, виступає яскравим зразком колективного екопоселення. Спосіб життя поселення мало чим відрізняється від описаного нами способу життя родини з Житомирщини. Єдиною відмінністю є наближеність однодумців та їхня співпраця по облаштуванню майбутнього «раю на землі». Стосунки місцевих родин з системою освіти будуються на тих же принципах: до дев'яти років діти є носіями природного світогляду, у який не слід втручатися. Стосовно ролі Анастасії в житті поселенців, стверджують: *«Ми, – говорять вони, - не віримо у неї. Ми віримо у те, що вона пробудила у нас»* [15].

Судячи із відповідей поселенців на запитання інтерв'юерів, погляди на світ та життя базуються на засадах, закріплених у творах про Анастасію. Але при безпосередньому аналізі відчувається, що учасники неофіційного руху не володіють чіткими догматичними правилами через їхню відсутність. Безліч релігійно-моральних норм тлумачиться через призму особистих почуттів, пе-

цього наведемо уривок першого діалогу Бога з енергетичним хаосом стосовно подальшої його долі:

[діалог починається питанням енергій]

« - Що радість може принести для всіх?

Народження!

Чого народження? Самодостатність мається у кожного давно.

Народження, в якому частинки будуть заключні всього!

В одному як можливо возз'єднати все руйнуюче та творче все?

Протилежні енергії спочатку збалансувавши у собі!

Кому подібне під силу?

Мені!» [24, С.18-19].

Фактично, у наведеному уривкові остаточно викристалізовується основна характеристика Творця: здатність збалансовувати у собі усі протилежні енергії. І на сонові цієї якості уже надбудовуються інші характеристики. По-перше, ставлячи останнє питання, енергетичні комплекси визнають одиничність того, хто здатен до постійного, тривалого і конструктивного балансу субстанцій. По-друге, Бог сам пропонує вихід із стану вічної апатії, викликаної відносною самодостатністю через спільний творчий процес, який, зокрема, не можливий без його участі. З уривку можемо сформувані наступне рівняння: вічна творчість (народження) = енергетичний хаос + баланс. І якщо викинути з цього рівняння такий доданок як баланс (читайте Бога), воно втрачає сенс.

Крім того, подальший опис світотворення лише підсилює наше твердження: *«Бог мав енергію мрії. Він все в собі зміг сприйняти, все збалансувати й усмирити та розпочав творити. Ще у собі творити. Ще у собі творіння майбутнє створюючи, леліючи кожну деталь зі*

припинити пошуки першооснови світотворення у Богові чи у первинному хаосі енергій, насправді, породжує ще більше запитань. Але саме через подібну невизначеність, ми і звертаємося до досить доречних паралелей з міфологією Стародавнього Єгипту [33; 40]. У ній верховний бог-творець первинно має пасивну форму Неб-ер-чер («Володаря до крайньої межі»). Так можемо припустити, що й Бог Анастасії первинно мав ту ж саму пасивну форму, виконуючи роль споглядача, контролера, аналізатора. Надалі Неб-ер-чер переймає активні риси, перетворюючись на Хапрі, шляхом озвучення власного імені. Зазначимо, що Бог Анастасії починає процес творення лише тоді, коли на вимогу енергій назвати себе, відповідає, що Він – Бог.

Варто також провести паралель між одвічним океаном Нуном Єгипту, у якому споконвіку перебував Бог-творець, та енергетичним «бульйоном» Анастасії, що кипів у неповноцінній творчості до оголошення Богом свого імені. Нагадаємо, що за версією сибірячки, у безмежному просторі спостерігалася лише пульсація енергетичних комплексів, позбавлена основної характеристики буття – руху (чи можемо говорити про первинне енергетичне існування як про небуття?). А тепер подивимось на опис з єгипетського папірусу Нес-Мену: *«У цей час ще не було створене небо, земля не існувала, і діти землі з усіма істотами ще не були створені. Я сам підійняв їх з Нуна, зі стану безпомічної в'ялості»* [1, С.81]. Бог Анастасії фактично робить те саме: він руйнує подібний стан безпомічної в'ялості енергетичних комплексів первинного всесвіту.

Подальше співвідношення Єдиного Бога і багатьох богів-енергій Анастасія потратує в досить цікавий спосіб. Хоча він не претендує на новизну. Для пояснення

реломлюючись через власне, суто суб'єктивне світовідчуття.

Зважаючи на цю та на інші підстави подібного роду, ідея заснування родових поселень так само активно здобуває своїх опозиціонерів (здебільшого, серед священнослужителів та прихожан православної церкви). Взнаки дається особливий підхід у тлумаченні відносин людини з Богом, викладений у дев'ятикнижжі. З огляду на подібне протистояння принаймні двох світоглядів (ортодоксального християнського та нового, «анастасіївського»), варто ознайомитись з проблемою тлумачення сутності Бога, яка стає першоосновою конфлікту.

РОЗДІЛ II

МІСЦЕ ТА РОЛЬ БОГА У СТРУКТУРІ СВІТОГЛЯДУ ПРИХИЛЬНИКІВ РУХУ «ДЗВЕНЯЧІ КЕДРИ...»

Питання про Бога неодноразово постає у кожному новому часовому відрізьку існування соціуму. Здається, що кількість нових тлумачень сутності Вищого Розуму залежить від кількості можливих суб'єктивних поглядів на проблему. Людина, шукаючи відповіді на питання про причини та явища сутнього, заглиблюючись у пошуки першопричини, неодмінно підходить до абсолютного – до Бога. Шляхом перенесення власних якостей на Вищу Істоту, через поєднання різновекторних віровчень чи іншими шляхами народжуються нові форми вираження сутності Абсолюту. Дуже часто подібні кроки приводять до утворення нових релігійних організацій чи рухів, які дуже часто несуть у собі ознаки сектантського соціального інституту з усіма наслідками для свідомості особистості, які витікають з цього явища.

Рух «Дзвенячі кедрі...» поступово переростає у транснаціональний. Етнічні, релігійні кордони зникають і все більша кількість громадян різних країн долучаються до співтворчості при закладанні родових маєтків (одного зі стовпів нового світогляду). Не маючи на це належних підстав, ми уникаємо використання неоднозначного терміну «секта» стосовно характеристики об'єднань прибічників ідей Володимира Мегре. Але відмінність їхніх поглядів на відносини у системах Людина-Бог, Бог-Природа, Людина-Природа від традиційних ортодоксальних теологічних суджень змушує пошуковців вдатися до спроби

окремого всесвіту. Всередині окремо взятої сутності проходять відповідні процеси невизначеної творчості. Кожен із процесів супроводжується ілюмінацією (світінням) субстанції зсередини. Маючи у собі основні засоби творчості (думку, почуття, енергію устремління), вони виглядають повноцінними. Але ми не можемо говорити про їхню первинність, не маємо фактів стверджувати, що саме вони розглядаються як базис для подальшого створення, бо не є простими, елементарними за своєю будовою. Головне через те, що до їх складу окремо входить інша енергетична субстанція – енергія устремління, яка, згідно логіки, повинна складатися із тих самих складових, що й інші структурні елементи первинного Всесвіту.

Тому шукати у них елемент первинності, який би претендував на звання епіцентру світотворення, здається марним. Окрім того, енергії первинного хаосу, хоч і творили усередині самих себе, не мали достатнього творчого потенціалу (читайте: божественних можливостей) для більшого кроку: *«Неясність свого призначення їм не дала зробити невмирущим творіння те, що може задоволення принести. Ось чому у безчасії, у безкрайності пульсація була, але не було загального руху»* [24, С.17].

Поняття єдиного Бога, не схожого на інші енергетичні субстанції, вводиться Анастасією для вирішення окресленої у цитаті проблеми: допомогти у конструктивному творенні. Серед перших його характеристик, може перерахувати наступі: Він становить собою комплекс енергій; має здатність освітлювати інших (на відміну від енергій, які існували до цього і випромінювали світло лише всередині себе). Крім того, є неможливим визначити вік Бога-комплексу енергій: *«Був старий той комплекс чи дуже юний, не можна сказати звичайними словами»* [20, С.17]. Ця невизначеність, вочевидь, покликана

гові. А, отже, ніяк не можуть виступати у ролі верховної сили. Тому й виведені нами поняття «енергії» поряд з терміном «боги» повинне підпорядковуватися вищому та загальнішому поняттю «Бог». Подібні визначення приводять нас до генотеїзму. В цьому типі системи поглядів на Абсолют існує великий пантеон богів (у нашому випадку – енергій), підпорядкованих єдиному верховному божеству, яке і шанує переважна більшість людей.

Ясність у розмежуванні «божественних» характеристик Бога та енергій вносить четверта книга з серії «Сотворение». З усіх творів, що увійшли до дев'ятикнижжя, саме ця книга може прирівнюватись до книги Буття християнства за систематичністю викладу та тематикою розділів. Під час описання процесу світотворення, Анастасія пропонує читачеві більш розширене тлумачення проблеми Бога. Так читаємо: *«заповнений був Всесвіт енергій різних множинністю великою. Енергій сутності живі в пільмі і мислили, в пільмі творили. Не потрібне світло зовнішнє їм було. Всередині себе, собі вони світили. І в кожній було все – і думка, й почуття, й енергія устремління»*. [24, С.16].

Маємо, що у витоках світотворення існував не один верховний бог, який носився над водою, як у ортодоксальному християнстві. Ідея Анастасії передбачає визнання існування первинного скупчення багатьох енергетичних комплексів. Це нагадує давньогрецьке «Хаос». Саме він, як скупчення невпорядкованих субстанцій, був визнаний стародавніми еллінами першовитоком сутнього. Але й тоді він не шанувався як верховне божество. Навпаки, Хаос як такий і не входив до офіційного (традиційного) пантеону.

Опис первинного буття, наданий сибірською відлюдницею, підштовхує до тлумачення кожної енергії як

співвідношення перших з існуючими нині релігієзнавчими поняттями.

Визначаючи тип релігійно-філософського вчення Анастасії-Мегре, ми розв'язуємо релігієзнавче питання розуміння самого Бога та характер Його відношень зі світом. Головними категоріями виступають теїзм, деїзм, пантеїзм та панентеїзм. Щоб дати відповідь на це запитання, варто спочатку визначити: на яких позиція стосовно кількісної характеристики божественної субстанції стоїть Анастасія. Отже, яких поглядів притримується автор: монотеїзму чи політеїзму?

Монотеїзм – система релігійних поглядів, заснована на уявленнях про єдиного бога. Вона протиставляється політеїзму, багатобожжю і є характерною, головне, для релігій так званого араамівського кола: юдаїзму, християнства та ісламу. Впродовж існування теології ведеться постійна боротьба між тими дослідниками, хто визначає одвічність монотеїзму, і тими, що надають перевагу первородства політеїстичним поглядам. Розглядаючи точку зору перших, варто зазначити, що монотеїстичний культ виник раніше, ніж монотеїстична віра. Це виражалося у такій специфічній формі шанування вищих сил як генотеїзм. Для генотеїзму характерне те, що віруючий поклонявся лише верховному богові пантеону чи то в середовищі віруючих виникали тенденції до розгляду багатьох богів як уособлення субстанції єдиного і первинного Творця.

Тримаючи у полі зору подібні зауваження, почнемо аналіз висловлювань сибірської відлюдниці, які приведуть нас до відповіді.

2.1. Співвідношення поняття «ВОНИ» з поняттям «Бог»

Серед основних понять, які використовує Анастасія для опису божественної субстанції, є «Бог», «боги», «енергії», «ВОНИ», «начала». До того ж при їхньому використанні помітна взаємозамінність одних термінів іншими. Наявність відповідних закінчень множини у морфологічній будові слів, що позначають об'єкти дослідження, змушує висунути гіпотезу щодо приналежності розглядуваних нами поглядів до політеїстичної гілки.

Однією з найперших згадок про надлюдські сили, що здатні виступати у якості богів, є згадки про те, що Анастасія у розмовах називає словом «ВОНИ». Розглядаючи у першій книзі приблизний план подальшого життя Володимира Мегре після зустрічі з відлюдницею, Анастасія загадково повторює: *«ВОНИ вже явно склали цілу систему обставин, які змусять тебе це зробити»* [19, С.149]. У монологіях жінки це визначення отримує позаземного забарвлення, даючи зрозуміти належну відстань між людською сутністю і сутністю описуваного нею явища. «ВОНИ» можуть формувати майбутнє, брати до уваги думки, дії, прагнення і побажання людей. В їхній волі впливати на хід подій та формувати власне їхній перебіг до найменшої деталі. У їхній владі вирішувати допомагати людині, чи ні під час зупинки її перед новими світоглядними змінами, беручи до уваги людську мрію: *«ВОНИ сприйняли її як план до дії та зважились перенести людей через відрізок часу темних сил»* [19, С.148]. Характеристики сутностей, названих Анастасією «ВОНИ», в цілому співпадає з уявленнями людей про існування багатьох богів, здатних впливати на світові зміни залежно від свого бажання. У відповідях сибірської від-

І, здається, основоположним словом тут виступають саме почуття. Так у книзі «Кто же мы?» читаємо: *«Богиня Афродіта – це тепер енергія. Вона здатна на якийсь час доторкнутися до енергії будь-якої людини. Якщо зміст у цьому передбачується відповідний»* [20, С.221]. До нашого кола зору потрапляє ще одна паралель: боги = енергії. Усвідомлюючи, що Афродіта вважалася уособленням любові, можемо мати наступне рівняння: боги = енергії = почуття. Звернемо увагу на те, що Анастасія виділяє становище Афродіти раніше і тепер. З фрази ми не можемо судити стосовно того, ким Кіприда була «раніше», окрім як богинею, але з позицію часового проміжку «тепер» - вона грає роль «енергії», яка тісно вступає в контакт з людиною. Гадаємо, подібне можна сказати і про інших богів, які опустяться на землю, за твердженням відлюдниці: перед цим відбувається (або вже відбувся) їхній перехід із категорії теологічної (богів) до категорії фізичної (енергій).

Але переосмислити хід думок заставляє інше твердження: *«... дійсно, існують енергії, здатні, маніпулюючи часом, поєднувати у єдине різні події, чи, як трапилось із тобою, вибудовувати ланцюжок обставин, необхідних для досягнення відповідної мети»* [20, С.218-219]. Цитата повертає нас до роздумів стосовно виявлення характеристик такого загадкового явища як «ВОНИ». Визначаючи можливості «світливих сил», Анастасія розповідає про їхню здатність пов'язувати воєдино безмежну кількість випадковостей, які слугують досягненню вищої мети. Подібність цієї цитати із наведеними нами у підрозділі «2.1. Співвідношення поняття «ВОНИ» з поняттям «Бог» дає право для наступного рівняння: боги = енергії = почуття = «ВОНИ». Ми знаємо, що у світоглядній системі Анастасії-Мегре «ВОНИ» підпорядковані Бо-

2.2. Використання категорій «Бог» та «боги»

Серед інших термінів на позначення сакральної сутності, відлюдницею вживається термін «бог» у множині, змінюючись за родами залежно від обставин. Перший раз слово «боги» використано у якомога ближчому до політеїзму значенні: *«І Боги всіх спустяться на Землю. У день цей Боги всіх хай втіляться у образах простих...»* [19, С.250]. Подібне врахування світоглядних позицій багатьох людей автоматично говорить про визнання легітимності богів усіх народів та віросповідань. Але виникає проблема у намаганні виявити грані вживання Анастасією слів «бог» та «боги».

Стосовно надання поняттю антропоморфних рис ми поговоримо згодом. Зараз же звернемося до його вживання як синоніму Надлюдського. Ситуація, яку маємо з цією категорією, подібна до тієї, яку свого часу мали єгиптологи, досліджуючи вживання слова «нетер» (дослівно «бог», «боги», «святий»). У текстах усіх періодів це слово означає «Бог» та використовується також в означенні будь-якої істоти, яка повинна мати якийсь відбиток святості на собі: *«Так величні космічні сили та істоти, що вважалися святими, але мали смертні якості, і шанувалися єгиптянами з любов'ю, ненавистю та всілякими почуттями, називалися «нетеру» і слово перекладається як «боги»* [43, С. 99-100]. Схожу картину спостерігаємо при тлумаченні цих понять у світоглядній системі прибічників руху «Дзвенячі кедри...». Поняття «Бог» є референтним із колосальною за своєю силою космічною сутністю. Поняття ж «боги» використовується для позначення людини або того, що шанують з різними почуттями.

людниці помітна присутність вольової характеристики сутностей: «склали», «зважились перенести», «прийняли». Подібна наявність вольового компоненту вказує на існування особистісного начала в описаних істот. Визнання впливу результату їхніх рішень на людину також зумовлює віднесення нами їх до категорії «богів» політеїзму. Крім того, однією з наступних фраз про нову модель розвитку людства, Анастасія підтверджує наші попередні висновки: *«ВОНИ це прийняли, а з ними завжди темні сили борються, але ніколи у головному не перемагають»* [19, С.151]. Постановка питання подібним чином наближає нас до політеїзму. Віра у постійну боротьбу двох сил (світливих і темних) притаманна і монотеїзму, але у даному випадку по відношенню до опису характеристик вищої сутності використовується займенник множини.

Подібні міфологічні уявлення зустрічаються в багатобожжі Скандинавії (боротьба богів-асів і богів-ванів, чи війна богів з велетнями), Греції (Титаномехія олімпійців). Досить подібними до змальованих Анастасією характеристик невідомих сил є опис з міфів стародавнього Єгипту про принципи одвічного світового коловороту. Так боги зі свити сонцесейного Ра у щонічній мандрівці світила підземним царством (Дуатом) починають боротьбу з силами темряви, прибічниками змія Апопіса. І, як і в нашій цитаті, сили темряви ніколи не перемагають сили світла у найголовнішому. Їм не вдається знищити джерело життя усього сутнього – сокола Ра. Вочевидь, як єгипетські боги теоретично були здатні сприймати молитви віруючих і надавати допомогу спраглим, так само і «ВОНИ» Анастасії відчують думки і мрії людей і формують на їхній основі хід майбутніх подій.

Але у третій книзі до загальних характеристик описуваного явища додається визначення самої відлюдниці: «ВОНИ» – це «світлі думки, будь-коли створені людиною. Ними заповнений увесь простір» [21, С.48]. Подібне порівняння дозволяє нам провести умовну паралель між «ВОНИ» та ноосферою Вернадського. І перше, і друге постає як сукупність думок людства, що були продуктом мисленнєвої діяльності не одного покоління. І перше, і друге в теорії здатне впливати на розвиток соціуму. У світлі нової наведеної цитати варто розглянути й попередні («ВОНИ вже явно склали цілу систему обставин, які змусять тебе це зробити» та «ВОНИ сприйняли її як план до дії і зважилися перенести людей через відрізок часу темних сил»). Так «ВОНИ» (читайте «світлі думки», «ноосфера», «сили добра») не втручаються у життя людини безпосередньо. Ми не зауважуємо прямого контакту субстанції з людською істотою, який властивий політеїстичним міфам. Якщо стародавні боги напряду карують винних смертю, щедро обдаровують за вірну службу чи змушують коритись їхній волі, то «ВОНИ» лише складають послідовність необхідних подій, які часто сприймаються як випадковості. І людина шляхом взаємодії з навколишнім світом, речами та процесами, які у ньому проходять, включається у взаємодію з «НИМИ».

Наступне, що видно при розгляді сил як концентрації світлих думок людства, так це їхня залежність від людської волі. Маючи власну волю стосовно вирішення питань типу «допомагати-не допомагати», субстанції, тим не менш, тісно пов'язані з рішеннями, які приймає людина. Так ми бачимо, що саме людська мрія, досконало продумана, деталізована, сприймається ним як план до дій. Можемо говорити про те, що світлі сили певною мірою слугують людині у досягненні благородних намі-

рів, а не змушують людину служити собі у досягненні їхніх цілей. Хоча б через те, що «ВОНИ», скоріше за все, мають єдину визначену самостійно мету: вистояти у боротьбі з темними силами. Все інше є продуктом взаємодії людської волі, бажань і прагнень з енергетичним потенціалом світлих субстанцій. І, зрештою, ніби передбачаючи подібні полеміки стосовно сутності загадкового явища, відлюдниця сама ставить крапку у наших роздумах: «ВОНИ приступили до виконання цього плану, а ВОНИ підвладні тільки Богу» [19, С138]. Вважаємо, що через зазначені вище висновки, ми не можемо вживати знак рівності між поняттями Бог та «ВОНИ» у системі теологічних категорій Анастасії.